

Information inför vård av patient med trakeostomi.
2023-12-29

Varför trakealkanyl sätts

Trakeostomi - Utbildningsmaterial

Varför trakealkanyl sätts

En trakeotomi görs för att förbättra andningen. Det finns olika anledningar till att en patient kan behöva en trakealkanyl i halsen för att andas genom.

Beroende på orsaken till att trakealkanylen behövs vårdas patienter olika. Ibland behöver patienten ha kanylen en kortare tid och ibland blir det en livslång behandling.

Hinder i övre luftvägarna som kan leda till att en trakealkanyl kan behövas:

- Cancer i munnen eller halsen som täpper till luftvägarna.
- Förlamade stämband, luft kan då inte passera förbi. Stämbanden kan bli förlamade till exempel efter en stroke.
- Medfödda missbildningar som hindrar luften och gör det svårt att andas.
- Skador eller svullnader i hals och svalg, till exempel blödningar, allergier, infektioner eller frakturer.

Hinder i nedre luftvägarna som kan leda till att en trakealkanyl kan behövas:

- Muskelsjukdomar som påverkar muskler som behövs för att orka dra ett andetag och hålla fria luftvägar.
- Neurologiska sjukdomar som påverkar andningen.
- Vissa svåra lungsjukdomar.
- Patienter som behöver respirator en längre tid, på IVA eller i hemmet.

Anatomi/Fysiologi

Luftens väg

Vi andas för att få in syre i kroppen och för att bli av med koldioxid. Vid andning passerar luft genom näsan och/eller munnen. Vi andas ungefär tolv gånger per minut, barn andas betydligt snabbare. Inandningen kräver muskler som hjälper till, utandningen sker spontant passivt.

Övre luftvägar: Från näsan/munnen ner till stämbanden, det vill säga näsa och svalg

Nedre luftvägar: Från stämbanden ner till lungorna, det vill säga luftstrupe och lungor.

1. **Näsa**

Inne i näshålan finns massor av veck och små flimmerhår. Luften renas, värms och fuktas, så att den är "lagom varm" när den når lungorna. För patienten en trakeostomi försvinner dessa funktioner i och med att luften andas in direkt via halsen.

2. **Struplock - Epiglottis**

Vid sväljning fälls struplocket ner över luftstrupen. På så sätt skapas ett lock för att skydda så att maten inte åker ner i luftstrupen.

3. **Matstrupe -Esofagus**

Matstrupen ligger bakom luftstrupen. Väggarna mellan luftstrupen och matstrupen är tunna och elastiska. När man sväljer ner mat i matstrupen buktar matstrupen fram mot luftstrupen.

4. **Stämband -Glottis**

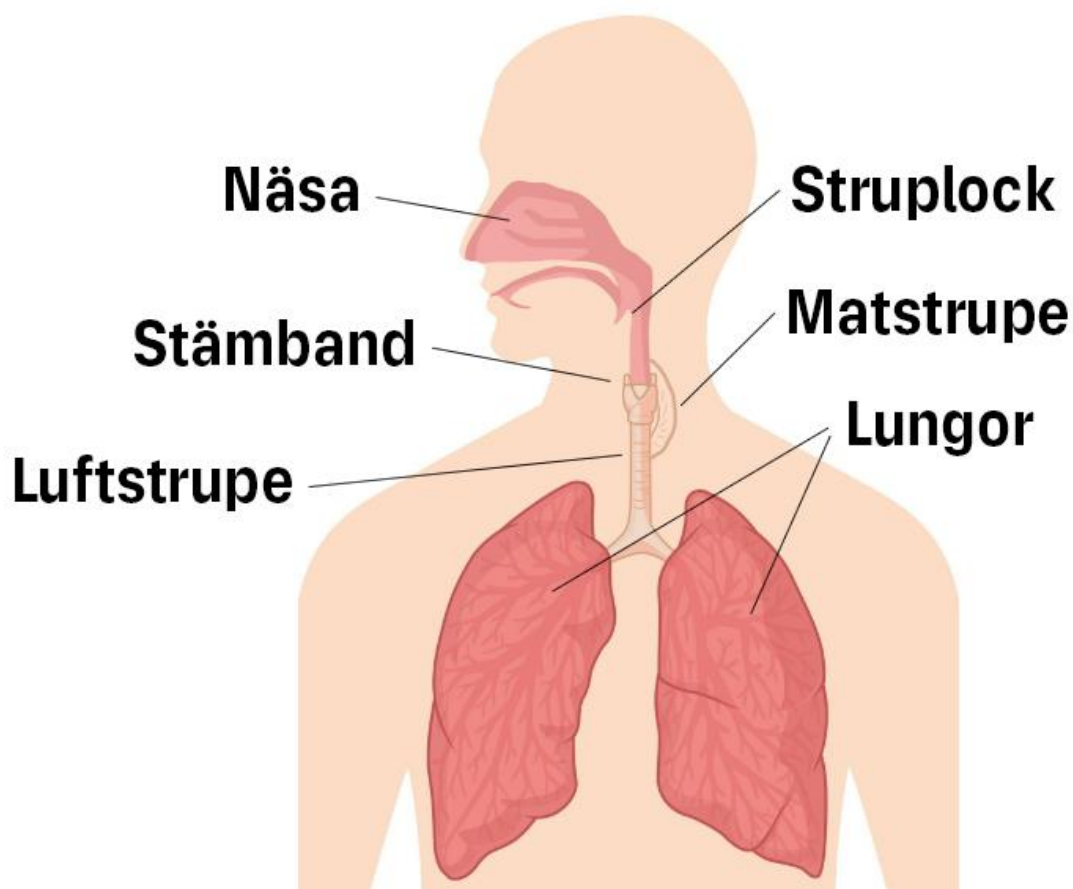
För att kunna tala krävs att luft passerar mellan stämbanden. När vi pratar eller hostar spänner vi stämbanden så att de öppnas och stängs. För att kunna andas in behöver stämbanden vara öppna.

5. **Luftstrupe -Trakea**

Luftstrupen är ett cirka tio centimeter långt rör som leder luften ner i lungorna. Framsidan av luftstrupen består av hästskeformade broskringar. Väggarna baktill är tunna och elastiska, matstrupen ligger tätt bakom. Ytan är klädd med slemhinna och på denna sitter små flimmerhår som för sekret uppåt upp mot munnen där vi vanligen hostar upp och sedan sväljer ner det.

6. **Lungor**

Luftstrupen delar sig i två grenar - bronker, ett rör till varje lunga. Grenarna delar sig i allt mindre rör - bronkioler. Längst ut sitter lungblåsorna - alveoler. Lungblåsorna är omgivna av blodkärl. Syret från luften tas upp av blodkärlen och koldioxid som är kroppens restprodukt lämnas av och följer med luften ut.

Begrepp

Trakea – Luftstrupe.

Trakealkanyl (Benämns ofta "kanyl" eller "trak") – Ett rör som sätts i luftstrupen för att andas genom.

Stoma – Mun, hål eller öppning.

Trakeostomi - Hålet på halsen.

Tomi – Snitt.

Trakeotomi – Operationen i halsen.

En patient med **trakeostomi** har genomgått en **trakeotomi**.
Patienten är **trakeotomerad**.